

Список літератури:

1. Делягин М.Г., Братимов О.В. Практика глобализации: игры и правила новой эпохи. / М.Г. Делягин // – М.: АСТ, 2005. – 344 с.
2. Панарин С.А. Политология. / С.А. Панарин //– М.: Гардарики, 2004. – 480 с.
3. Межуев В.М. Проблема современности в контексте модернизации и глобализации // Полития. – 2000. – № 3. – С. 102–115.
4. Рожков К., Рыбалки В. Глобализация как вызов национальной экономике // „Международная жизнь”. – 2001. № 1. – С. 55–62.
5. Декларация тысячелетия ООН // Утверждено. резолюцией 55/2 Генеральной Ассамблеи ООН от 08.09.2000 г.: Режим доступа: <http://www.un.org/russian/documen/declarat/summitdecl.htm>.
6. Текст Хартии Земли. Париж, ЮНЕСКО. 14 марта 2000 г. // Электронный портал: Режим доступа: <http://www.nngasu.ru/bibl/voda&zemlya/hartiya.pdf>
7. Василенко И.А. Диалог цивилизаций. – М.: Эдиториал УРСС, 1999. – 290 с.
8. Федотова Н.Н. Возможна ли мировая культура? // Философские науки. – 2006. – № 4. – С. 58–68.
9. Бирюкова М.А. Глобализация: интеграция и дифференциация культур // Философские науки. – 2000. – № 4. – С. 33–42.
10. Орлов Ф.И. Социальные издержки глобализации // Социологические исследования. – 2007. – № 7. – С. 13–22.
11. Пелипенко А.Г. История глобализации. – М.: Юникс, 2007. – 214 с.
12. Глобализация и национальные культуры // Электронный портал: Режим доступа: http://anthropology.ru/ru/texts/kulidzh/mannt_16.html

Вербецкая Е.Д.

Одесский национальный экономический университет

УКРАИНА В КОНТЕКСТЕ СОВРЕМЕННЫХ ГЛОБАЛИЗАЦИОННЫХ ПРОЦЕССОВ: КУЛЬТУРНЫЙ АСПЕКТ**Аннотация**

Статья посвящена процессам глобализации и их проявлениям в сфере культуры. В центре внимания – влияние глобализации на развитие и взаимодействие культур, последствия таких процессов, их исторические аналоги. Рассматриваются такие процессы современности, как унификация, вестернизация, глобализация культуры, ассимиляция, культурный плюрализм и диверсификация.

Ключевые слова: культура, глобализация, культурная экспансия, вестернизация, глобальная культура, «столкновение цивилизаций», ассимиляция.

Verbetskay O.D.

Odesa Economic National University

UKRAINE IN THE MODERN GLOBALIZATION'S PROCESSES: CULTURAL DIMENSION**Summary**

The article is dedicated to the processes of globalization which are displayed in the sphere of culture. In the centre of this article is the influence of globalization on the development of cultures, their interaction, historical analogues and consequences of such processes. This work reviews the phenomena of unification, westernization, culture globalization, assimilation, cultural pluralism and diversification.

Keywords: culture, globalization, cultural expansion, westernization, global culture, «clash of civilizations», assimilation.

УДК 94(477.73)

ОСВІТНІЙ НАПРЯМОК ДІЯЛЬНОСТІ ДВОРЯН-БЛАГОДІЙНИКІВ ПІВДНЯ УКРАЇНИ ЗА МАТЕРІАЛАМИ ОФІЦІЙНОЇ ПЕРІОДИКИ**Гончарова Н.О.**

Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди

Розглядаються можливості офіційних періодичних видань в якості джерела з історії дворянської благодійності в південноукраїнських губерніях. Увага автора зосереджена на вивченні проявів благодійної діяльності дворян в галузі освіти. Доводиться теза про значущість преси як цінного джерела з даної проблематики.

Ключові слова: офіційна періодика, журнал Міністерства народної освіти, освіта, дворяни, Південь України, пожертвування

Постановка проблеми. Однією з актуальних проблем розвитку сучасної історичної науки є розширення джерельної бази досліджень за рахунок підвищення інформативності відомих і введення нових джерел до наукового обігу. Одним з основних

різновидів історичних джерел щодо відтворення максимально адекватної та наближеної до істини картини минулого є періодична преса. Серед специфічних рис періодики як джерела варто відзначити синтетичність та комплексність у представленні

різноманітної інформації, оперативність в її поданні. Періодична преса є засобом формування офіційної ідеології та здійснення ідеологічного впливу держави на населення, й одночасно – виразником громадської думки, а відтак альтернативних, нерідко опозиційних, поглядів у суспільстві. Вищезазначене засвідчує доцільність залучення періодики в якості особливого високоінформативного історичного джерела.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Роль преси як історичного джерела репрезентована в значному пласті наукових робіт. Генезу періодичної друкованої преси в Україні продемонстровано в роботі Т. Кузнякавої [1]. Р. Мазетов на прикладі журналів «Церковный вестник» та «Церковные ведомости» аналізує джерельний потенціал церковного періодичного друку [2]. Наукова розвідка О. Мраморнова присвячена вивченню світської газетної періодики [3]. Автор робить висновок про унікальну цінність регіональної світської преси як джерела з церковної історії початку ХХ ст., порівнюючи її інформативну значущість з архівними матеріалами установ духовного відомства та епархіального періодикою.

Періодичні видання товариства «Просвіта» є об'єктом вивчення Л. Шологон, на їх основі автор висвітлює історію національно-культурного руху українців Галичини другої половини ХІХ – початку ХХ ст. [4]. Р. Пиріг досліджує інформаційні можливості періодичної преси у висвітленні революційних подій в Україні початку ХХ ст. [5]. Періодичну пресу як інформаційне джерело культурного розвитку етнічних меншин Донецької області на межі ХХ-ХХІ ст. розглядає А. Гедьо [6]. Культурно-духовне життя Катеринославщини ХІХ – початку ХХ ст. за матеріалами місцевих періодичних видань відтворюють Д. Аванесян [7], Г. Утешева [8]. Як історичне джерело «Епархиальные ведомости» певного регіону характеризують І. Верещакін [9], І. Гребцова [10]. Окремо відзначимо працю І. Гребцової щодо вивчення регіональної преси першої половини ХІХ ст. як джерела з історії розвитку освіти в південних губерніях України [11].

Дослідник В. Богданов на прикладі московської преси аналізує взаємовідносини благодійних організацій Російської імперії із засобами масової інформації наприкінці ХІХ – на початку ХХ ст. [12], виокремлює фактори, котрі визначали рівень інформаційного розкриття періодичними виданнями питань благодійності [13].

Виділення невірних раніше частин загальної проблеми. Однак, попри розмаїття наявної наукової літератури, недостатньо висвітленою через призму публікацій у дореволюційних періодичних виданнях залишається благодійна діяльність представників дворянської верстви південноукраїнських губерній.

Метою статті є на основі аналізу офіційного періодичного видання «Журнал Министерства народного просвещения» щодо напрямків та форм участі дворян Півдня України у благодійній підтримці освітньої галузі Російської імперії за 40-і рр. ХІХ ст. визначити джерельний потенціал періодики.

Виклад основного матеріалу. «Журнал Министерства народного просвещения», який виходив щомісячно з 1834 по 1917 рр., вважався офіційним друкованим органом міністерства та був присвячений теоретичним і практичним питанням функціонування освітньої системи Російської імперії. Він був не лише трибуною для викладення урядової політики в галузі освіти, але й чи не єдиним дискусійним майданчиком, де різні аспекти цієї політики можна було обговорювати. У ХІХ ст. це був перший науково-популярний журнал Російської імперії, в котрому друкувалися всі вчені Росії. На сторінках журналу висвітлювалися всі нововведення в російській освітній політиці, як-от: впровадження нових гімназійних або університетських статутів, зміни правил вступу до

вищих навчальних закладів різного рівня, зміни програм, призначення та переміщення посадових осіб, освітня статистика тощо. Крім того, в ньому публікувалися основні положення тих наукових праць, які Міністерством народної освіти вважалися найбільш значущими у науковому й освітньому відношенні, висвітлювався стан освіти в різних країнах, презентувалися новітні наукові здобутки Росії та Заходу.

Цей друкований орган складався з офіційної частини, де друкувалися нормативно-правові матеріали міністерства, і неофіційної частини, в якій публікувалися відомості з педагогіки, класичної філології, історії, літератури тощо. У досліджуваній період у виданні «Журнал министерства народного просвещения» було 6 відділів: «Действия правительств» (оприлюднювались укази, постанови і розпорядження Міністерства народної освіти), «Отдел словесности, науки и художеств» (оригінальні та перекладні статті з релігії, філософії, історії, філології, правознавства, педагогіки), «Известия об ученых и учебных заведениях в России» (відомості про роботу академій, університетів і вчених товариств, про публічні акти й лекції, про стан навчальних і наукових закладів), «Известия об иностранных учебных и ученых заведениях», «История просвещения и гражданского образования» (історія освіти в Російській імперії та інших країнах, біографії знаменитих діячів освіти), «Новости и смесь».

Даний журнал має важливе значення для висвітлення проблематики, пов'язаної з добродійною діяльністю представників дворянства. Аналіз змісту «Журнала Министерства народного просвещения» дозволяє стверджувати, що у 40-х рр. ХІХ ст. серед піклувальників навчальних закладів переважали представники шляхетного стану. Матеріали видання засвідчують, що в 1840 р. надвірний радник Штерич та поміщик Хіджеу займали посади почесних піклувальників училищ Словоносербського повіту Катеринославської губернії та Хотинського повітового училища Бессарабської області відповідно [14, с. 44; 15, с. 103].

Піклувальниками гімназій в 1840 р. були дворяни: колезький радник Іваненко – Катеринославської, предводитель дворянства Словоносербського повіту, штабс-капітан Сомов – Таганрозької, колезький секретар Комстадієв – Херсонської, статський радник Заславський – Симферопольської [16, с. 57]. Почесним піклувальником Херсонського повітового училища в 1840 р. являвся штабс-ротмістр Данилов [17, с. 154]. Майор Самофалов опікувався Єлисаветградським повітовим училищем Херсонської губернії з 1840 по 1842 рр. [18, с. 43].

У 1841 р. колезький реєстратор Кушников став почесним піклувальником Керченського повітового училища Таврійської губернії, а дійсний статський радник Карлгоф – помічником Піклувальника Одеського навчального округу [19, с. 19; 20, с. 68].

На посади піклувальників обирали на три роки, найкращих же, як правило, переобирали на повторний термін. Так, у 1842 р. на наступне триріччя були затверджені в посадах почесних піклувальників гімназій: Катеринославської (колезький радник Іваненко) та Таганрозької (повітовий предводитель дворянства, штабс-капітан Сомов). Підполковник Рашевський у цьому ж році був обраний почесним піклувальником Херсонської гімназії [18, с. 10, 21]. А почесний піклувальник Ізмаїльського повітового училища Бессарабської області граф Мамуні згідно свого клопотання був переведений на таку ж посаду до Євпаторійського повітового училища Таврійської губернії [21, с. 31].

Дані за 1843 р. підтверджують призначення почесними піклувальниками повітових училищ: титулярного радника Гловацького (Хотинське, Бессарабська область), титулярного радника Тим-

ченка-Ярещенка (Перекопське, Таврійська губернія), колезького секретаря Рошаківського (Бобринецьке, Херсонська губернія), губернського секретаря Голуба (Слов'яносербське, Катеринославська губернія), титулярного радника Сокологорського (Катеринославське) [22, с. 29; 23, с. 17; 24, с. 63; 25, с. 149]. Справами Ізмаїльського повітового училища з 1844 р. займався піклувальник – колезький секретар Янкуліу [26, с. 152].

У рубриці «Найвищі призначення, переміщення і звільнення» за 1845 р. повідомлялось про обрання почесними піклувальниками гімназій: підполковника Рашевського у Херсонську, відставного гвардії капітана Гавриленка в Катеринославську, штабс-капітана Сомова у Таганрозьку, статського радника Ланга у Сімферопольську [27, с. 86; 25, с. 120]. Рубрика містила також відомості про піклувальників повітових училищ регіону, зокрема, титулярного радника Бітнера в Євпаторійському; колезького асесора Сокологорського в Катеринославському; поміщика, губернського секретаря Міоковича в Таганрозькому; поміщика, колезького реєстратора Кованька в Перекопському [27, с. 47; 25, с. 147; 28, с. 15].

1846 р. датувалось призначення піклувальником Одеського округу дійсного статського радника Бугайського (замість померлого у 1845 р. таємного радника Д. Княжевича) та його помічником – директором Ришельєвського ліцею, статського радника Петрова [29, с. 6]. У цей же рік почесними піклувальниками стали: у Тираспольському повітовому училищі – князь Аргутинський-Долгорукий; у Бахмутському повітовому училищі – надвірний радник Іванов; у Катеринославській гімназії – надвірний радник Сумароков [29, с. 11; 30, с. 131].

У наступному році серед піклувальників повітових училищ відзначимо: у Бессарабській області – колезького асесора Грєневицького (Ізмаїльське) й губернського секретаря Руссу (Бельцьке); у Катеринославській губернії – титулярного радника Солошча (Олександрівське); у Таврійській – надвірного радника Лампсі (Феодосійське) [31, с. 17; 32, с. 342; 33, с. 26; 34, с. 62].

З 1848 р. в якості почесних піклувальників надавали всіляку підтримку гімназіям, зокрема, гвардії капітан Гавриленко (Катеринославська), штабс-ротмістр Раллі (Кишинівська), повітовий предводитель дворянства, штабс-капітан Сомов (Таганрозька), гвардії поручик Аврамов (Херсонська), статський радник Ланг (Сімферопольська) [35, с. 19, 64]. Лави почесних піклувальників повітових училищ регіону в 1848 р. також поповнили: чиновник Катеринославського дворянського депутатського зібрання Кленовський – при Бахмутському, губернський секретар Чекеруль-Куш – при Бендерському [36, с. 60; 37, с. 6].

У 1849 р. почесним піклувальником Ізмаїльського повітового училища був призначений дворянин Лазо. Цього ж року член Ради Одеського приказу громадського піклування, надвірний радник Синіцин був обраний на посаду піклувальника Одеського училища [34, с. 49, 70].

Визначимо за даними досліджуваного журналу основні форми та методи участі дворян Півдня України у піклуванні навчальними закладами. З метою заохочення приватних осіб до добровільної діяльності міністр народної освіти відповідною постановою зобов'язав піклувальників навчальних округів надавати йому відомості про всі пожертви. Окрім того, в навчальних закладах були впроваджені спеціальні прошнуровані книги для реєстрації пожертв, також про пожертви пропонувалося повідомляти на сторінках періодичних видань. Саме тому «Журнал Міністерства народного просвещения» містить значну кількість важливих для розкриття нашої теми фактичних даних. Так, на сторінках видання повідомлялось, що почесний

піклувальник Олександрійського повітового училища Херсонської губернії Фугаров впродовж кількох років винаймав за власній кошт для підготовчого класу означеного навчального закладу приміщення з опаленням та прислугою (1350 карб.), сплачував жалування вчителю маловання (255 карб.). Крім того, благодійник забезпечував харчуванням, одягом і навчальними посібниками вихованців-сиріт шляхетного стану [38, с. 111; 39, с. 93; 40, с. 82].

Вдячність Міністерства народної освіти була оголошена почесним піклувальникам Слов'яносербського повітового училища Голубу (1847) та Бобринецького повітового училища Рошаківському (1848) за спорудження при опікуваних ними училищах флігелів зі службами, оцінених в 1 тис. карб. сріблом кожний [32, с. 350; 30, с. 73]. Піклувальник Херсонської гімназії поручик Аврамов виділяв для ремонту та утримання гімназійного пансіону по 300 карб. впродовж трьох років [41, с. 76].

Дворяни-піклувальники постійно жертвували кошти на користь навчальних закладів. Наприклад, почесні піклувальники повітових училищ офірували: Іванов у 1841 р. Бахмутському 285 карб., Чунпалов – Олександрійському 515 карб. (1841), 223 карб. (1843) [20, с. 71; 42, с. 47-48]. За духовним заповітом титулярного радника Лазова в 1844 р. до Одеського приказу громадського піклування було внесено 3 тис. 516 карб. з тим, щоб на відсотки з цього капіталу в Ришельєвському ліцеї отримували освіту незаможні діти благородного стану [25, с. 51].

Представники дворянського стану південноукраїнських губерній нерідко ініціювали в площині освіти спільні благодійні акції. На кошти бессарабського населення, переважно дворянського, у 40-х рр. XIX ст. були відкриті ланкастерські школи в м. Акермані та м. Рені [17, с. 166; 43, с. 11]. На будівництво будинку для дівочого парафіяльного училища в м. Миколаєві в 1845 р. мешканці, серед яких чимало дворянського походження, офірували 3 тис. 609 карб. [26, с. 54]. У м. Мелітополі Таврійської губернії в 1848 р. було засноване парафіяльне училище, на утримання якого місцеві мешканці, насамперед, дворяни, вирішили вносити з власних прибутків 350 карб. [30, с. 72].

Посилення станових тенденцій у тогочасному суспільстві спричинило відкриття шляхетних (тобто призначених для дітей дворян) пансіонів, безперечно, цей процес відбувався з ініціативи та активного сприяння вищого стану. Дворянство Катеринославської губернії організувало додатковий збір з власних прибутків (впродовж трьох років по 15 коп. з душі поміщицьких селян) на заснування шляхетного пансіону при місцевій гімназії [16, с. 51]. Благодійна акція мала позитивний результат: шляхетний пансіон при Катеринославській гімназії відкрито у 1840 р. [20, с. 70].

Почесний піклувальник Таганрозької гімназії, предводитель дворянства Слов'яносербського повіту, штабс-капітан Сомов у 1842 р. пожертвував на заснування при цьому закладі Пансіону 2 тис. 857 карб. Благодійника у цій справі підтримало місцеве дворянство, зібравши 5 тис. карб. сріблом [44, с. 72]. У 1846 р. було вирішено заснувати Шляхетний пансіон при Сімферопольській гімназії, на першочергове облаштування якого дворянин, підполковник Жмєлев пожертвував 2 тис. карб. [32, с. 74].

У 1848 р. херсонське дворянство постановило офірувати з власних прибутків по 5 коп. сріблом з душі поміщицьких селян впродовж дев'яти років на купівлю місця і спорудження на ньому будинку для Шляхетного пансіону при Херсонській гімназії, а також на утримання в даному пансіоні 12-х вихованців з незаможних дворян [37, с. 20]. На користь Пансіону при Сімферопольській гімназії в 1849 р. таврійське дворянство вирішило збирати щорічно

піввідсотка з прибутків, одержуваних поміщиками з власних маєтків, впродовж шести років [41, с. 73].

Благодійна діяльність представників дворянського стану неабияк заохочувалась владою. Як правило, піклувальників у різний спосіб відзначали «за відмінно-ретельну службу та старанну діяльність». Для ілюстрування наведемо кілька прикладів. Одноразовими грошовими виплатами були нагороджені в 1842 р. піклувальники училищ: надвірний радник Ляликів (Херсонська губернія), титулярний радник Самолов (Таврійська губернія) [43, с. 52]. Піклувальник Одеського навчального округу, таємний радник Д. Княжевич у 1843 р. був пожалуваний орденем рівноапостольного князя Володимира 2-го ступеня та відзначений грамотою [44, с. 150]. Нерідким було нагородження чинами та званнями, зокрема, почесного піклувальника Катеринославського повітового училища Неверовського –

чином колезького асесора; почесного піклувальника Катеринославської гімназії, колезького радника Іваненка – чином статського радника; почесного піклувальника Катеринославської гімназії, гвардії відставного капітана Гавриленка – званням камер-юнкера тощо [43, с. 44; 24, с. 79; 45, с. 102].

Висновки та пропозиції. Таким чином, періодика, за умови комплексного джерелознавчого підходу, дозволяє об'єктивно реконструювати минуле, допускає розробку на її основі актуальних питань історичної науки. Проведений аналіз дозволяє зробити висновки про те, що офіційні періодичні видання містять значний масив фактичних даних з історії дворянської благодійності на Півдні України в першій половині XIX ст., тому можуть виступати одним з основних комплексних джерел з досліджуваної проблематики.

Список літератури:

1. Кузняка Т.В. Генеза періодичної друкованої преси в Україні / Т.В. Кузняка // Актуальні проблеми державного управління. – 2011. – № 2 (40). – С. 1-6.
2. Мазетов Р.А. Церковная периодическая печать как исторический источник (на примере журналов Церковный вестник и Церковные ведомости) / Р.А. Мазетов // Материалы XII Ломоносовских научных чтений с международным участием молодых ученых, аспирантов и студентов «Психология и современный мир». – Архангельск, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://history-nso.ucoz.ru/publ/materialy_xii_lomonosovskikh_chtenij_2010/11-1-2 – Заголовок з екрану.
3. Мраморнов А.И. Региональная светская газетная пресса как источник по церковной истории начала XX в. / А.И. Мраморнов // Богослов.ru научный богословский портал. – 2008. – 30 сентября [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.bogoslov.ru/text/322723.html> – Заголовок з екрану.
4. Шологон Л.І. Періодичні видання товариства «Просвіта» як джерело з історії національно-культурного руху українців Галичини другої половини XIX – поч. XX ст. / Л.І. Шологон // Наукові праці історичного факультету Запорізького національного університету. – 2012. – Вип. XXXIV. – С. 288-291.
5. Пиріг Р.Я. Джерела з історії української революції 1917-1921 років: періодична преса // Архіви України. – 2011. – № 1. – С. 108-122. – № 4. – С. 132-145. – № 5. – С. 98-112. – № 6. – С. 83-102.
6. Гедьо А. Матеріали періодичної преси як інформаційне джерело культурного розвитку етнічних меншин Донецької області на межі XX-XXI ст. / А. Гедьо // Історіографія, джерелознавство (збірка наукових праць): Збірник праць, 2009. – 200 с. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.info-library.com.ua/books-book-191.html> – Заголовок з екрану.
7. Аванесян Д.З. «Катеринославські губернські відомості» як джерело з історії культурного життя Катеринославщини XIX ст. / Д.З. Аванесян // Історія і культура Придніпров'я: невідомі та маловідомі сторінки. Зб. наук. праць. – Дніпропетровськ: НГУ, 2009. – Вип. 6. – С. 98-109.
8. Утешева Г.В. Культурно-духовная жизнь Екатеринослава конца XIX – начала XX века на страницах справочно-статистических изданий города / Г.В. Утешева [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.ukrterra.com.ua/developments/history/micro/utesheva.htm> – Заголовок з екрану.
9. Верещагин И.Ф. «Архангельские епархиальные ведомости» как исторический источник / И.Ф. Верещагин // Материалы XII Ломоносовских научных чтений с международным участием молодых ученых, аспирантов и студентов «Психология и современный мир». – Архангельск, 2010 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://history-nso.ucoz.ru/publ/materialy_xii_lomonosovskikh_chtenij_2010/11-1-2 – Заголовок з екрану.
10. Гребцова І.С. «Херсонские епархиальные ведомости» першої половини 60-х рр. XIX ст. як історичне джерело / І.С. Гребцова // Південний архів: історичні науки. – Херсон, 2004. – Вип. 15. – С. 44-48.
11. Гребцова І.С. Регіональна преса першої половини XIX ст. як джерело вивчення розвитку освіти в південних губерніях України / І.С. Гребцова // Наукові праці. Серія: Історичні науки. – Миколаїв, 2004. – Вип. 19, т. 32. – С. 128-133.
12. Богданов В.П. Пресса и благотворительность Москвы в начале XX в. / В.П. Богданов // Экономическая история. Обзорение. – Москва, 2006. – Вип. 12. – С. 81-98.
13. Богданов В.П. Факторы, влияющие на полноту информации о благотворительности в московской прессе 1890-х гг. / В.П. Богданов // Труды научной конференции студентов и аспирантов «Ломоносов-2005». Серия: История. – Москва, 2005. – С. 197-200.
14. Журнал Министерства народного просвещения. – 1840. – Ч. 25. – 678 с.
15. Журнал Министерства народного просвещения. – 1840. – Ч. 28. – 745 с.
16. Журнал Министерства народного просвещения. – 1839. – Ч. 21. – 807 с.
17. Журнал Министерства народного просвещения. – 1839. – Ч. 22. – 735 с.
18. Журнал Министерства народного просвещения. – 1842. – Ч. 33. – 662 с.
19. Журнал Министерства народного просвещения. – 1841. – Ч. 29. – 756 с.
20. Журнал Министерства народного просвещения. – 1841. – Ч. 30. – 738 с.
21. Журнал Министерства народного просвещения. – 1842. – Ч. 35. – 737 с.
22. Журнал Министерства народного просвещения. – 1843. – Ч. 37. – 525 с.
23. Журнал Министерства народного просвещения. – 1843. – Ч. 39. – 781 с.
24. Журнал Министерства народного просвещения. – 1843. – Ч. 40. – 889 с.
25. Журнал Министерства народного просвещения. – 1845. – Ч. 46. – 901 с.
26. Журнал Министерства народного просвещения. – 1846. – Ч. 50. – 831 с.
27. Журнал Министерства народного просвещения. – 1845. – Ч. 45. – 818 с.
28. Журнал Министерства народного просвещения. – 1845. – Ч. 48. – 725 с.
29. Журнал Министерства народного просвещения. – 1846. – Ч. 52. – 785 с.
30. Журнал Министерства народного просвещения. – 1848. – Ч. 58. – 964 с.
31. Журнал Министерства народного просвещения. – 1847. – Ч. 53. – 830 с.
32. Журнал Министерства народного просвещения. – 1847. – Ч. 54. – 994 с.

33. Журнал Министерства народного просвещения. – 1847. – Ч. 55. – 874 с.
34. Журнал Министерства народного просвещения. – 1849. – Ч. 63. – 982 с.
35. Журнал Министерства народного просвещения. – 1848. – Ч. 57. – 949 с.
36. Журнал Министерства народного просвещения. – 1848. – Ч. 59. – 998 с.
37. Журнал Министерства народного просвещения. – 1848. – Ч. 60. – 782 с.
38. Журнал Министерства народного просвещения. – 1835. – Ч. 6. – 519 с.
39. Журнал Министерства народного просвещения. – 1836. – Ч. 10. – 839 с.
40. Журнал Министерства народного просвещения. – 1837. – Ч. 14. – 759 с.
41. Журнал Министерства народного просвещения. – 1849. – Ч. 62. – 968 с.
42. Журнал Министерства народного просвещения. – 1844. – Ч. 42. – 993 с.
43. Журнал Министерства народного просвещения. – 1842. – Ч. 36. – 710 с.
44. Журнал Министерства народного просвещения. – 1843. – Ч. 38. – 765 с.
45. Журнал Министерства народного просвещения. – 1849. – Ч. 61. – 1208 с.

Гончарова Н.А.

Переяслав-Хмельницкий государственный педагогический университет имени Григория Сковороды

ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЕ НАПРАВЛЕНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ДВОРЯН-БЛАГОТВОРИТЕЛЕЙ ЮГА УКРАИНЫ ПО МАТЕРИАЛАМ ОФИЦИАЛЬНОЙ ПЕРИОДИКИ

Аннотация

Рассматриваются возможности официальных периодических изданий в качестве источника по истории дворянской благотворительности в южноукраинских губерниях. Внимание автора сосредоточено на изучении проявлений благотворительной деятельности дворян в области образования. Доказывается тезис о значимости прессы как ценного источника по данной проблематике.

Ключевые слова: официальная периодика, Журнал Министерства народного просвещения, образование, дворяне, Юг Украины, пожертвование.

Goncharova N.A.

Pereyaslav-Khmelnytsky Hryhoriy Skovoroda State Pedagogical University

THE EDUCATIONAL ACTIVITY OF NOBILITY OF THE SOUTH OF UKRAINE BASED ON OFFICIAL PERIODICALS

Summary

This article discusses the possibility of official periodicals as the source on the history of noble charity in Southern Ukrainian provinces. The author's attention is focused on the study of the manifestations of charitable activities nobles in education. The thesis proved about the importance of the press as a valuable source on the subject.

Keywords: official periodicals, Journal of the Ministry of National Education, education, noblemen, the South of Ukraine, donation.

УДК 443.94 + 323.2

КОНЦЕПЦІЯ НАЦІОНАЛ-КОМУНІЗМУ В УКРАЇНІ

Павлів О.В.

Політично-культурний журнал «Пороги» в Чеській Республіці

У статті висвітлено історичні дослідження становлення та подальшого розвитку націонал-комуністичної ідеї в Україні. Розглянуто окремі аспекти, передусім детермінанти, в яких розповідається про наявні причини політичної боротьби прихильників української націонал-комуністичної течії зі сталим політичним режимом в СРСР Міжвоєнного періоду. Наукова новизна полягає у постановці та розробці сучасних наукових студій цієї теми, яка не отримала всебічного висвітлення в історичній науці, оскільки поодинокі наукові дослідження, які розглядалися в минулому все ще потребують її подальшого ґрунтовного вивчення. Саме тому на основі широкого використання джерел здійснено комплексне та об'єктивне дослідження історії становлення націонал-комуністичних міркувань в осередку окремих прошарків українського континенту в складі СРСР.

Ключові слова: націонал-комунізм, громадянська війна, суспільно-політичні відносини, ідеологія, міжнародні відносини, конфронтація, міжвоєнний період.

Постановка проблеми. Зростання інтересу до вивчення й переосмислення історії політологічної науки України є невід'ємною складовою процесу відновлення історичного ланцюга політичних

пріоритетів національної думки цієї країни. Нове бачення історії формування суспільно-політичної боротьби в Україні сприяє розвитку наукової і гуманітарної політики держави, яка могла б визначи-